

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto — EU:n vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto — EU:n vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä (E 10/2024 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Laura Aho, ympäristöministeriö
- johtava asiantuntija Lotta Heikkonen, maa- ja metsätalousministeriö
- ohjelmajohtaja Anne Tolvanen, Luonnonvarakeskus
- puheenjohtaja Jyri Seppälä, Suomen ilmastopaneeli
- energia-asiantuntija Anssi Kainulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Ilmatieteen laitos
- Suomen ympäristökeskus
- Sahateollisuus ry
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

VALTIONEUVESTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi 6.2.2024 tiedonannon ”Turvattu tulevaisuus – Euroopan vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä kestävässä, oikeudenmukaisessa ja vauraassa yhteiskunnassa”. Tiedonanto sisältää komission suosituksen EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteeksi, joka perustuu erityisesti sen arvioimaan kolmeen vuosia 2030-2050 koskevaan päästövähennysskenaarioon. Tiedonannossa ja erityisesti siihen liittyvässä teknisessä vaikutustenarvioinnissa esitetään arvioita skenaarioiden vaikutuksista. Tiedonanto ei ehdota uusia politiikkatoimia tai aseta uusia sektorikohtaisia tavoitteita.

Valtioneuvoston kanta

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n vuoden 2040-päästövähennystavoitteita määriteltäessä tulisi keskittyä ennen kaikkea päästöjen vähentämiseen teknologian kehitystä hyödyntäen ilman, että hiilinieluilille osoitetaan suhteettoman iso osa tavoitteen toteutumisessa. Eurooppalaisten arjen kustannusten tasoon ja elinkeinoelämän kilpailukykyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota sekä varmistettava, että toimet tukevat myös EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyä.

Valtioneuvoston avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024—2029 määrittävän E-kirjeen (E 58/2023) mukaisesti valtioneuvosto korostaa, että unionissa on jatkettava johdonmukaisesti ilmastomuutoksen vastaisia politiikkatoimia, ja että EU:n 2040 ilmastotavoitteen tason tulee johdonmukaisesti ja uskottavasti tukea EU-tason ilmastoneutraaliuden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että 2040 ilmastotavoitteen saavuttamisen keinojen pääpainon tulee olla päästövähennyksissä.

EU:n 2040-ilmastotavoitteen asettamista käsittelevien ennakkovaikuttamislinjauksien (E 49/2023) mukaisesti valtioneuvosto myös katsoo edelleen, että EU:n 2040 ilmastotavoitteen tulee olla linjassa Pariisin sopimuksen ilmastotavoitteiden kanssa ja perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon.

Suomi tukee komission ehdotusta asettaa EU:lle vuodelle 2040 90 %:n nettopäästövähennystavoite, joka kattaa sekä päästöt että poistumat. Samalla valtioneuvosto korostaa, että tavoitteen toimeenpanon pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä ja että tavoitetta toimeenpanevassa lainsäädännössä olisi huomioitava maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet. Tavoitteen toimeenpanossa olisi huomioitava myös maatalouden haasteet ja sen ensisijainen ruoantuotantotehtävä.

Suomi korostaa, että 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanon mahdollistavan toimintaympäristön tulisi yhdessä EU:n vuoden 2030 jälkeisen ilmasto- ja energia-arkkitehtuurin kanssa muodostaa kokonaisuus, joka perustuu markkinatalouden mekanismien hyödyntämiselle sekä tehokkaalle ja ennakoitavalle sääntelylle. Tämä ohjaisi tekemään ilmastotavoitteiden edellyttämät investoinnit ja päästövähennykset kustannustehokkaasti.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

Komission tiedonannosta ”EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyä vuoden 2030 jälkeen” laaditun E-kirjeen (E24/2023 vp) mukaisesti valtioneuvosto katsoo, että reilu kilpailu, toimivat sisämarkkinat ja EU:n nykyisten varojen tehokas käyttö ovat EU:n pitkän aikavälin kilpailukyvyyn perusta. Valtioneuvosto katsoo, että nämä ovat avaintekijöitä myös puhtaan siirtymän kilpailukykyisessä toteutuksessa. Vain hyvin toimivan kilpailun kautta EU:n puhtaat tuotteet ja ratkaisut voivat skaalautua niin, että ne vaikuttavat globaalisti ja saavat aikaan pysyviä taloudellisia hyötyjä.

Edelleen valtioneuvosto korostaa huomioiden E-kirjeen (E 24/2023 vp) näkemykset, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan, teollisuuspolitiikan, digipolitiikan ja sisämarkkinoiden kehittämisen välisten kytkösten vahvistaminen päästöjen hinnoittelun ja sääntelyn tehostamisen rinnalla tukisi tavoitetta EU:n talouden kestävästä ja globaalisti kilpailukykyisestä uudistumisesta.

EU:n varoja tulee voida hyödyntää mahdollisimman joustavasti EU:n kilpailukyvyyn, resilienssin ja puhtaan siirtymän edistämiseen. Tulevaan rahoituskehyskokonaisuuteen liittyen valtioneuvosto muodostaa ennakkovaikuttamislinjauksia ennen kesällä 2025 annettavaa uutta rahoituskehyssehdotusta.

Suomi yhtyy tiedonannon arvioon siitä, että EU:n 2040 ilmastotavoitteen saavuttamiseksi päästöt tulisi vähentää kaikilla sektoreilla.

Suomi yhtyy komission arvioon siitä, että 2040-tavoitteen ja ilmastoneutraalisuuden saavuttamiseksi vuonna 2050 tarvittavat investoinnit olisivat mittakaavaltaan merkittäviä ja edellyttäisivät toteutuakseen politiikkaohjausta ja yksityisen ja julkisen sektorin rahoitusta sekä johtaisivat pääoman ja työvoiman uudelleen kohdentumiseen talouden sektorien sisällä ja välillä.

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että tiedonannon tavoitteiden toimeenpanemiseksi EU:ssa olisi ensi vaiheessa tehtävä osaksi myös investointeja, jotka korvaisivat päästöjä aiheuttavaa tuotantopääomaa mutta eivät kasvattaisi talouden tuotantopotentiaalia. Valtioneuvosto korostaa, että pitkäjänteisillä investoinneilla vähäpäästöiseen teknologiaan puhtaiden tuotantotapojen tuottavuutta voitaisiin parantaa, mikä ensi vaiheen jälkeen tehostaisi EU:n talouden uudistumista ja vauhdittaa talouskasvua.

Suomi korostaa ja yhtyy myös tiedonannon arvioon siitä, että johdonmukainen ja pitkäjänteinen EU:n ilmastopolitiikka loisi pohjan tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaville merkittäville ja oikea-aikaisille investoinneille sekä teknologioiden kehittämiseksi. Lisäksi sillä voitaisiin edistää myös EU:n kriisivarautumista ja -kestävyyttä.

Suomi korostaa tiedonantoon viitaten, että entistä nopeampi EU:n riippuvuuden vähentäminen fossiilisten polttoaineiden tuonnista vahvistaisi EU:n strategista autonomiaa. Samalla tulisi kiinnittää huomiota tarpeeseen vähentää riippuvuutta kriittisten mineraalien tuonnista.

Suomi korostaa tiedonannon arvioiden mukaisesti, että uskottava eteneminen kohti EU-tason ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä ja negatiivisten päästöjen saavuttamisesta sen jälkeen, edellyttäisi merkittävää uusien teknologioiden ja toimintamallien (mukaan lukien tekniset hiilinielut) käyttöönottoa jo vuosina 2031—2040 ja pitkäjänteistä kehittämistä jo tätä ennen.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

Suomi yhtyy komission arvioon siitä, että ydinenergia on osa ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavaa energiapalettia. Valtioneuvosto pitää positiivisena komission aloitetta yhteistyöstä liittyen pienten modulaaristen reaktorien (SMR) kehittämiseen.

Suomi katsoo, että tiedonannossa esille otetun ”energiatehokkuus ensin” periaatteen tulee olla vain ohjeellinen ja sitä on voitava soveltaa tarkoituksenmukaisesti.

Suomi on tyytyväinen siihen, miten tiedonannossa painotetaan kestävä biotalouden ja kiertotalouden merkitystä EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Jatkossa on huolehdittava, että biotalous otetaan kattavasti huomioon EU:n energia- ja ilmastopolitiikassa.

Suomi pitää hyödyllisenä komission tekemiä arvioita nettonielujen mahdollisesta romahduksesta esimerkiksi odottamattoman luonnonkatastrofin seurauksena.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että komissio ei tiedonannossa ehdota uusia politiikkatoimia liikenteen päästöjen vähentämiseksi, vaan päästövähennykset nojaavat olemassa oleviin aloitteisiin ja toimiin. Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen, että lento- ja meriliikenteen vähäpäästöisten ja päästöttömien polttoaineiden saatavuutta olisi tärkeää parantaa myös huomioiden alojen kilpailukyky.

Tiedonannon mukaisesti valtioneuvosto korostaa, että eteenpäin katsovasta 2040 ilmastotavoitteesta sopiminen loisi hyvän pohjan EU:n aktiiviselle yhteistyölle erityisesti G20-maiden kanssa Pariisin sopimuksen toimeenpanon tehostamiseksi ja riittävän kunnianhimoisten globaalien päästövähennysten varmistamiseksi. Ripeä ilmastotoimien edistäminen maailmanlaajuisesti pienentäisi todennäköisesti merkittävästi myös ilmastomuutoksen etenemisestä aiheutuvia kustannuksia liittyen esimerkiksi sopeutumiseen ja sään ääri-ilmiöihin.

Tarkennetut ennakkovaihtamiskannat EU:n 2040 ilmastotavoitteen saavuttamiseen liittyvään ilmasto- ja energia-arkkitehtuuriin

Suomi pitää tärkeänä, että komissio tarkastelisi erilaisia vuoden 2030 jälkeisen ajan lainsäädäntökehikon vaihtoehtoja, mukaan lukien EU:n nykyisen ilmasto- ja energialainsäädäntökehikon tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus. Valtioneuvosto pitää keskeisinä säädöskehikon valintaa ohjaavina periaatteina ilmastotoimien vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sekä kokonaisarkkitehtuurin selkeyttä. Tämä osaltaan parantaisi ennakoitavuutta ja siirtymään liittyvien riskien hallintaa, näin varmistuen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavien merkittävien investointien ja muutosten toteutumista.

Lisäksi valtioneuvosto pitää tärkeänä, että vuoden 2030 jälkeisen ajan ilmasto- ja energia-arkkitehtuuri sisältäisi riittäviä säädöskehikon joustoelementtejä ilmastotoimiin liittyvien kustannuspaineiden hillitsemiseksi.

Suomi katsoo, että kuten EU:n 2030 tavoitteen niin myös vuoden 2040 tavoitteen toimeenpanossa pääpainon tulee olla päästövähennyksissä. Samalla tulee kuitenkin myös luoda riittäviä EU-tason velvoitteita ja kannustimia hiilinielujen aikaansaamien poistumien kasvattamiseksi sekä teknisten nielujen käyttöönotolle mahdollistamaan EU-tason ilmastoneutraaliuden saavuttamisen

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

vuoteen 2050 mennessä. Pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa, oikeudenmukaisissa ja vaikuttavissa ratkaisuisissa, joiden arvioinnissa tulisi huomioida saavutettavien päästövähennysten ja hiilinielujen vahvistamisen lisäksi vaikutukset yhteiskunnan eri sektoreille sekä ympäristöön ja luonnon monimuotoisuuteen. Liian yksityiskohtaisia ohjauskeinoja tulisi välttää riittävän markkinaehtoisuuden säilyttämiseksi toimijatasolla ja huomioiden sääntelyn aiheuttama hallinnollinen taakka. Kustannustehokkaiden ja vaikuttavien ratkaisuiden arvioinnissa tulisi myös voida huomioida jäsenvaltiokohtaiset vaikutukset ja erityispiirteet. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota ohjauskeinojen ristikkäisvaikutuksiin ja toimien johdonmukaisuuteen EU:n eri politiikkalohkojen välillä.

Suomi pitää myös tärkeänä tarkastella kannusteita ja laskentasääntöjä, joilla voitaisiin edistää erityisesti bioperäisen hiilidioksidin talteenottoa, hyödyntämistä ja varastointia ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Sääntöjen tulisi teknologianeutraalisti kannustaa myös kestävään biotalouteen ja uusiin ratkaisuihin, joissa bioperäistä hiilidioksidia voitaisiin hyötykäyttää monipuolisesti ja varastoida pysyvämmiin esimerkiksi pitkäikäisiin tuotteisiin.

Suomi korostaa myös teknologianeutraaliuden tärkeyttä ilmastopolitiikan toimeenpanossa ja EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) artiklan 194 mukaista jäsenvaltioiden oikeutta valita oma energiapalettinsa sekä huomioida riittävästi kansalliset erityispiirteet.

Päästökauppa

Suomi katsoo, että EU:n päästökaupan tulee pysyä EU:n ilmastopolitiikan keskiössä myös jatkossa, sillä päästökauppa mahdollistaa päästöjen vähentämisen mahdollisimman kustannustehokkaasti ja ennakoitavasti koko EU:n alueella. Päästökauppa mahdollistaa EU:n laajuisen, toimivaan markkinaan perustuvan päästöjen hinnoittelun.

Suomi suhtautuu avoimesti EU:n yleisen päästökaupan (ETS1) vahvistamiseen ja edelleen kehittämiseen. Valtioneuvosto katsoo, että yli 95 %:a kestäväää biomassaa polttoaineena käyttävät laitokset tulisi sisällyttää takaisin EU:n yleiseen päästökauppaan.

EU:n yleistä päästökauppaa kehitettäessä olisi samalla tärkeää kiinnittää huomiota hiilivuotorisikin hallintaan sekä EU-yritysten viennin kilpailukykyyn kolmansilla markkinoilla. Nämä tulisi huomioida myös hiilirajamekanismin (CBAM) toimeenpanossa ja edelleen kehittämisessä.

Nykyinen taakanjakosektori mukaan lukien maatalous

Suomi korostaa, että taakanjakoasetus nykymuodossaan ja siihen sisältyvä bruttokansantuote asukasta kohden perusteinen jäsenmaakohtaisen veloitteen asettamismetodi eivät edistä kustannustehokkaasti ja kestävästi siirtymää kohti EU:n ilmastoneutraaliutta. Valtioneuvosto korostaa, että EU-tason ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi on jäsenmaiden päästövähennysveloitteiden välisten erojen kavennuttava merkittävästi tai poistuttava vuoteen 2040 mennessä, mikäli taakanjakoasetus säilyisi nykymuotoisena. Kustannustehokkuuden edistämiseksi erityisesti taakanjakosektorilla olisi tärkeää mahdollistaa joustojen käyttö nykyistä laajemmin.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

Suomi pitää tärkeänä arvioida, missä määrin nykyisen taakanjakosektorin päästöjen vähentäminen voisi edetä uuden jakelijoiden päästökaupan (ETS2) ja sen tehostamisen kautta ja siten korvaten taakanjakosektorin jäsenmaakohtaisten velvoitteiden kasvattamista. Jakelijoiden päästökaupan edelleen kehittämisessä tulisi huomioida nykyisen direktiivin soveltamisalaan liittyvät toimeenpanon haasteet. Valtioneuvosto ei pidä tarpeellisena EU:n yleisen päästökaupan sekä jakelijoiden päästökaupan yhdistämistä ainakaan heti vuodesta 2031 alkaen.

Suomi pitää tärkeänä, että EU-tason toimialakohtaista sääntelyä kehitetään vastaamaan vuoden 2040 ilmastotavoitetta.

Suomi on avoin tarkastelemaan arkkitehtuurin muutosta, jolla taakanjakosektorin maatalouden päästöt siirrettäisiin maankäyttösektorin päästöjen ja poistumien kanssa yhteiseen niin sanottuun AFOLU-sektoriin (agriculture, forestry and other land use).

Suomi tunnistaa, että ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta. Maataloussektorille asetettavat päästövähennystavoitteet on sovitettava yhteen tämän perustehtävän kanssa. Samalla on tärkeää kiinnittää huomiota maataloussektorin rooliin vuoden 2040 ilmastotavoitteiden saavuttamisessa sekä luonnon monimuotoisuuden edistämisessä, huolehtien kuitenkin samalla ruokaturvasta. Valtioneuvosto on valmis keskustelemaan uusista markkinapohjaisista toimintamalleista maataloussektorille korostaen, että EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) artiklassa 39 asetetut maatalouden tuottavuutta, maatalousväestön kohtuullista elintasoa, markkinoiden vakautta, tarvikkeiden saatavuutta ja kohtuullisia kuluttajahintoja koskevat EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet eivät vaarannu.

Uudet markkinapohjaiset toimintamallit voisivat osaltaan pienentää taakanjakosektorin roolia ja luoda kustannustehokkaan tavan maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan pohdittaessa uusia markkinapohjaisia toimintamalleja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi tulisi kiinnittää huomiota niiden toteutettavuuteen, hyväksyttävyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja vaikutuksiin ruokajärjestelmän eri toimijoihin. Erityisesti tulisi etsiä malleja, joissa mahdolliset kustannukset jakaantuisivat tasaisemmin ruokajärjestelmän toimijoiden kesken eivätkä kohdistuisi vain alkutuottajien velvoitteiden kautta. Valtioneuvosto näkemyksen mukaan kestävyteen ja ilmastoon kohdistuvien velvoitteiden välilliset vaikutukset ruokajärjestelmän arvoketjun muista osista ei tulisi valua alkutuottajalle kustannuksia lisäävästi.

Toimintamallien tulisi olla myös riittävän yksinkertaisia ja toteutettavia ilman suureksi paisuvaa hallinnollista taakkaa. Mahdollisten uusien markkinapohjaisten toimintamallien tulisi mahdollistaa päästövähennysten luotettava mittaaminen, raportointi ja todentaminen kustannustehokkaalla tavalla.

Maankäyttösektori

Maankäyttösektorin nielujen ylläpito ja vahvistaminen tukevat osaltaan ilmastonmuutoksen hillintää pääpainon pysyessä fossiilisten päästöjen alarajossa. Maankäyttöön kohdistuvia paineita niin ruoantuotannon, raaka-aineiden ja uusiutuvien energioiden tuotannon, asutuksen, infrastruktuurin kuin ekosysteemipalvelujen osalta tulisi arvioida nielutavoitetta asetettaessa.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

Ilmastonmuutoksen vaikutukset sekä sen aiheuttamat sään ääri-ilmiöt kohdistavat maankäyttösektorin nieluihin riskin, joka tulisi ottaa huomioon tavoitetta asetettaessa.

Oikein toteutettuna kasvava ja kestävä biotalous tukee EU:n ilmastoneutraaliuden saavuttamista. Vuoden 2030 jälkeisen ilmastopolitiikan tulee huomioida kestävä ruoantuotanto, kestävä uusiutuvien luonnonvarojen käyttö ja kestävä teollisuuden puun saatavuus. Valtioneuvosto katsoo, että investointivarmuutta lisäksi selkeät signaalit EU:n omista uusiutuvien raaka-aineiden ja tuotteiden roolista.

Aktiivisella ja oikea-aikaisella metsänhoidolla edistetään metsien sopeutumista tulevaan sekä ehkäistään nieluja ja metsien hiilivarastoja heikentäviä metsätuho-riskkejä. Metsäluonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen on tärkeä osa ilmastonmuutoksen torjuntaa, jossa tulisi kuitenkin riittävällä tavalla huomioida jäsenvaltioiden eroavaisuudet ja olosuhteiden muutokset.

Suomen maankäyttösektorin velvoitteiden tulee olla oikeassa suhteessa muihin EU-maihin. Suomen metsäpolitiikka pidetään kansallisissa käsissä ja metsiin liittyvä EU:ssa valmisteltava sääntely tulee pitää minimitasolla. Suomen metsien hiilinielut eivät voi toimia päästöjen kompensatioina muille EU:n jäsenvaltioille.

Vapaaehtoiset hiilimarkkinat

Suomi pitää tärkeänä, että vuoden 2030 jälkeinen lainsäädäntökehikko mahdollistaisi myös vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden läpinäkyvän toiminnan. Vapaaehtoisten toimien ja niiden laskentatapojen olisi tärkeää tukea jäsenmaiden EU-velvoitteiden täyttämistä. Vapaaehtoisten toimien sääntelyn, ml. hiilenpoistojen sertifiointikehikon, kehittämisessä tulisi huomioida toimien rooli EU:n 2040-tavoitteiden saavuttamisessa ja kiinnittää huomiota toimien toteuttamisen edellytyksiin eri jäsenvaltioissa.

Energiatavoitteet

Suomi katsoo, että kaikissa energia-aloitteissa tulisi tavoitteena olla puhtaan energian osuuden lisääminen ja päästöjen vähentäminen teknologianeutraalisesti. Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden politiikkatoimien päätarkoituksena on tukea ilmastotavoitteen saavuttamista. Prioriteetti näissä toiminna tulisi olla fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen. Valtioneuvosto katsoo, että kestävä biopohjaisen uusiutuvan energian mahdollisuuksia tulisi kehittää, niin strategisen autonomian kuin huoltovarmuuden näkökulmasta.

Energiatehokkuustavoitteiden tulisi huomioida jäsenvaltiokohtaisesti puhtaaseen siirtymään tarvittavat teknologiat. Tilanteessa, jossa energiankulutuksen vähentäminen tai rajoittaminen katsotaan poliittisesti välttämättömäksi, tulisi tavoitteiden kohdistua yksinomaan fossiilisen energian määrään.

Energiatavoitteiden ja -velvoitteiden vaikutukset ja vaikuttavuus tulisi arvioida myös suhteessa muuhun sääntelyyn, erityisesti päästökauppaan.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

Liikennettä koskevan sääntelyn kehittäminen

Meri- ja lentoliikenteen päästövähennyksiä tulisi edistää ensisijaisesti riittävän määrätietoisin kansainvälisin toimin. Mahdollisesti syntyvää kaksinkertaista taakkaa tulee EU:n toimissa estää ja purkaa. Valtioneuvosto pyrkii siihen, että talvimerenkulku huomioidaan meriliikenteen päästövähennystoimissa ja mitoiltaan- ja massoiltaan suurempien ajoneuvoyhdistelmien tehokkuus huomioidaan eri aloitteissa. Valtioneuvosto korostaa tässä yhteydessä myös huoltovarmuuden turvaamisen tärkeyttä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä EU:n ilmastotavoitteesta

Komission helmikuussa vuoden 2024 julkaisema tiedonanto sisältää komission suosituksen EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteeksi, joka perustuu erityisesti sen arvioimaan kolmeen 2030—2050 päästövähennyskenaarioon. Komission tiedonanto ei sisällä säädösehdotuksia eikä siinä aseteta uusia sektorikohtaisia tavoitteita. Tiedonannon tarkoituksena on käynnistää keskustelu EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteesta. Kesän 2024 Euroopan parlamentin vaalien jälkeen aloittava uusi komissio antaa eurooppalaisen ilmastolain muuttamiseksi säädösehdotuksen, joka sisältää ehdotuksen EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteeksi. Tämän tulevan säädösehdotuksen tarkemmasta käsittelyaikataulusta ei vielä ole tietoa. Kun EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteesta on sovittu, seuraava komissio tulee myös antamaan säädösehdotuksia ilmastotavoitetta toimeenpanevasta EU:n ilmasto- ja energia-arkkitehtuurista.

Suomen ennakkovaikuttamislinjauksista komission vuoden 2040 tiedonannon valmisteluun vaikuttamiseksi on toimitettu eduskunnalle valtioneuvoston selvitys, josta maa- ja metsätalousvaliokunta antoi lausunnon joulukuussa 2023 (MmVL 17/2023 vp — E 49/2023 vp). Valiokunta korostaa vastaavasti kuin aikaisemmassa lausunnossa EU:n ilmastopolitiikan yleisinä lähtökohtina fossiilisten hiilidioksidipäästöjen vähentämisen ja päästökaupan vahvistamisen ensisijaisuutta, ilmastotoimien toteuttamista taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja alueellisesti kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla sekä kustannustehokkuuden ja hiilivuotoriskin huomioon ottamista ilmastotoimia valittaessa.

Valtioneuvosto on antanut samanaikaisesti nyt käsiteltävänä olevan selvityksen kanssa myös selvityksen komission tiedonannosta, joka koskee teollista hiilenhallintaa EU:ssa (E 9/2024 vp). Valtioneuvoston selvityksissä käsitellyt kaksi komission yhtä aikaa julkaisemaa tiedonantoa muodostavat yhdessä komission vision vuoden 2030 jälkeisestä siirtymästä kohti vuoden 2050 ilmastoneutraaliutta. Maa- ja metsätalousvaliokunta tarkastelee teolliseen hiilenhallintaan ja erityisesti bioperäisen hiilen varastointiin liittyviä kysymyksiä tarkemmin kyseisestä valtioneuvoston selvityksestä annettavassa lausunnossaan.

EU:n päästövähennystavoite

Komission tiedonannossa suositellaan EU:lle 90 prosentin nettopäästövähennystavoitetta vuodelle 2040 verrattuna vuoden 1990 tasoon ottaen huomioon sekä eurooppalaisen tieteellisen il-

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

mastopaneelin (ESABCC) suosituksen että komission oman, kolmeen vaihtoehtoiseen 2030—2050 päästövähennyspolkuun liittyvän, analyysin. ESABCC suositteli 90—95 prosentin nettopäästövähennystä vuoteen 2040 mennessä verrattuna vuoteen 1990. Valtioneuvoston kannassa pidetään komission esittämää nettopäästövähennystavoitetta kannatettavana ja korostetaan samalla kustannustehokkaiden päästövähennystoimien ensisijaisuutta ja maankäyttösektorin epävarmuuksien huomioon ottamista.

Komission esittämä päästövähennystavoite kattaa sekä kasvihuonekaasupäästöt että luonnolliset ja teolliset poistumat. Tiedonannon mukaan päästöt olisivat 850 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttonnia (Mt) ja nielu -400 Mt vuonna 2040. Vuoteen 1990 verrattuna päästöjä vähennettäisiin noin 4 100 Mt ja nieluja kasvatettaisiin noin 200 Mt vuoteen 2040 mennessä. Nielussa olisivat mukana luonnon nielujen lisäksi teknologiset nielut, joita on arvioitu olevan -75 Mt vuonna 2040 komission suositusten taustalla olevassa vaikutustenarviossa.

Valtioneuvoston kirjelmässä esiin nostettuihin maankäyttösektorin epävarmuuksiin liittyen maa- ja metsätalousvaliokunta nostaa esiin erityisesti epävakaat metsänielut. Metsänielut eivät sovi ilmastopolitiikan selkänäjäksi useista eri syistä, joista monien merkitys vain kasvaa ilmastonmuutoksen edetessä. Epävarmuuksia metsien kasvuun ja metsänieluihin liittyen aiheuttavat yhä enenevässä määrin muun muassa hyönteistuhot, taudinaiheuttajat, metsäpalot, lumituhot ja myrskytuhot. Lisäksi metsänielujen kehityksessä tulee myös ottaa huomioon hiilinielulaskentaan liittyvät epävarmuudet sekä vaihteleva puutarvejalostukseen ja kaukolämmön tuotantoon. Valiokunta katsoo, että EU:n päästövähennystavoitteita määriteltäessä on keskityttävä ennen kaikkea päästöjen vähentämiseen teknologian kehitystä hyödyntäen ilman, että hiilinieluille osoitetaan suhteettoman iso osa tavoitteen toteutumisessa.

Tiedonannossa korostetaan, että vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteeseen johtavien ilmastotoimien etupainotteinen toimeenpano EU:ssa vähentäisi fossiilisten polttoaineiden tuontia merkittävästi eli jopa 80 prosentilla vuoteen 2040 mennessä, edistäisi suojautumista fossiilisiin polttoaineisiin liittyviltä hintahäiriöiltä ja edistäisi EU:n edelläkävijyyttä puhtaiden ratkaisujen markkinoilla. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että näiden ilmastotavoitteiden toimeenpanon positiivisten vaikutusten lisäksi on välttämätöntä ottaa myös huomioon toimien vaikutukset eurooppalaiseen kilpailukykyyn ja kansalaisten arkeen. Jotta eurooppalainen teollisuus pysyy kilpailukykyisenä, päästökaupan kehittämisessä on tärkeää kiinnittää huomiota hiilivuotoriskiin. Hiilen hinnoittelun edistäminen kolmansissa maissa on tasapuolisten globaalien toimintaedellytysten edistämiseksi tärkeää. Suomalainen teollisuus on kansainvälisessä vertailussa puhdasta. On ilmastoteko huolehtia siitä, että teollisuuden työpaikat säilyvät Suomessa ja Euroopassa. Jos esimerkiksi suomalainen sellu ja teräs korvautuvat kiinalaisella siksi, ettei teollisuudella riitä päästöoikeuksia, päästöt voivat globaalisti olla moninkertaiset.

Biotalous ja merkitys

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää myönteisenä, että tiedonannossa painotetaan kestävä biotalouden ja kiertotalouden merkitystä EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Kuten valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, tulee jatkossa huolehtia, että biotalous otetaan kattavasti huomioon EU:n energia- ja ilmastopolitiikassa sekä teollisuuspolitiikassa. Biotalousstrategian ei tule olla alisteinen EU:n ilmastopolitiikalle. Valiokunta korostaa, että puu on energiamuotona uusi-

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

tuva sekä tärkein hajautetun energiatuotannon lähde, joka on myös huoltovarmuuden toteutumisen kannalta keskeisessä roolissa. Puuperäisen hiilidioksidin talteenoton ja käytön hyväksilukemista EU:n ilmastopolitiikassa on helpotettava, ja teknologisten nielujen laajamittaista käyttöön-ottoa on edistettävä koko Euroopassa.

Päästökaupan osalta valiokunta kiinnittää myös tässä yhteydessä huomiota päästökauppadirektiivin uudistuksessa tehtyyn rajaukseen, jonka myötä yli 95 prosenttia kestävästä biomassaa polttoaineena käyttävät laitokset rajataan soveltamisalan ulkopuolelle vuodesta 2026. Päästökaupan soveltamisalan rajausta tarkoittaa, että kyseiset laitokset eivät voisi hyödyntää mahdollista yleisen päästökaupan kannustinta teknisille nieluille. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että korkean asteen biomassalaitoksia kannustetaan edelleen päästöjen vähentämiseen sekä varmistetaan sisämarkkinoilla tasapuoliset kilpailuedellytykset.

Maatalouden ilmastotoimet

Maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että komission tiedonannossa on nostettu vahvasti esille ruokaturvaa ja siihen liittyviä näkökohtia. Tämä on perusteltua, sillä ruoantuotantjärjestelmien haavoittuvuus ja ruokaturva korostuvat myös Pariisin ilmastopöytäkirjassa. Suomessa tulee huolehtia elintarvikkeiden huoltovarmuudesta ja kantaa näin vastuuta myös eurooppalaisen ja kansainvälisen ruokaturvan parantamisesta. Valiokunta korostaa, että EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 39 artiklan mukaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteena on lisätä maatalouden tuottavuutta ja taata näin maatalousväestölle kohtuullinen elintaso, vakauttaa markkinat, varmistaa tarvikkeiden saatavuus sekä taata kohtuulliset kuluttajahinnat. Ruoantuotanto on maatalouden ensisijainen tehtävä, ja huoltovarmuuden perusta. EU:n maataloustukien kohdentamisella vaikutetaan keskeisesti myös kuluttajien ruokakorin hintaan. Näin ollen on tärkeää, että myös EU:n maataloustukia ohjataan nykyistä paremmin erityisesti aktiivisesti ruokaa tuottavien tilojen käyttöön.

Komission tiedonanto ei sisällä erillistä päästövähennystavoitetta maataloudelle. Tiedonannossa nostetaan esiin useita maatalouden päästövähennystoimia, kuten muun muassa viljelysmaan kasvukunnan parantaminen ja hiilensidonnan lisääminen sekä metaanipäästöjen vähentäminen lannan tehokkaammalla käsittelyllä ja hyödyntämisellä. Näissä päästövähennystoimissa ravinteiden kierrätyksellä on myös tärkeä rooli. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan erityisesti kivinäismaapeltojen maaperän nykyisen vähenevän hiilitrendin pysäyttäminen ja kääntäminen maaperän hiilivaraston kasvuksi on kansainvälisten arvioiden mukaan globaalisti merkittävä ilmastomuutoksen hillintätoimi. Tämä muutos parantaisi myös ruokaturvaa, sillä lisääntyvä maaperän orgaanisen aineen määrä parantaa peltojen sietokykyä ilmastomuutoksen vuoksi lisääntyviä sään ääri-ilmiöitä vastaan ja parantaa siten satovarmuutta tulevaisuuden muuttuvassa ilmastossa. Ruokaturvan kannalta tulee myös varmistaa suomalaisen kasvu- ja kuiviketun saattavuus. Suomalaisen kasveturpeen saattavuus on tärkeää kasvihuoneviljelylle koko EU-alueella. Kuiviketun käytöllä eläintiloilla on puolestaan suora yhteys eläinten hyvinvointiin ja antibioottien vähäiseen käyttöön suomalaisilla tiloilla.

Maatalouden ilmastotoimiin liittyen valiokunta kiinnittää huomiota myös turvepeltojen merkitykseen maatalouden ilmastopäästöjen vähentämisen ja toisaalta kotimaisen ruokaturvan kannalta. Hallitusohjelman mukaan turvepeltojen päästövähennyspotentialiaali hyödynnetään osana kus-

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

tannustehokkaita toimia ruoantuotannon omavaraisuutta vaarantamatta ja maatalouden kannattavuutta heikentämättä. Valiokunta pitää tärkeänä, että turvepeltoja koskevia ilmastotoimenpiteitä suunniteltaessa otetaan täysimääräisesti huomioon myös vaikutukset elintarvikehuoltovarmuuteen. Valiokunta kiinnittää vakavaa huomioita globaalin ruoantuotannon lisääntyvään tarpeeseen. Ruoan tarpeen on arvioitu väestönkasvun seurauksena kaksinkertaistuvan maailmassa vuoteen 2050 mennessä verrattuna vuoden 2020 tasoon. Tämän vuoksi myös Suomessa on huolehdittava maataloustuotannon kannattavuudesta ja valmistauduttava olemassa olevan peltopinta-alan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön. Erityisesti kuivina kesinä turvepellot ovat osoittaneet säilyttävänsä tuotto kykynsä merkittävästi paremmin verrattuna kivennäismaihin.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota turvepeltojen ilmastotoimien käytännön toteutettavuuteen. Turvepeltojen vesitalouteen puuttuminen vedenpintaa nostamalla voi johtaa ongelmiin toisen omistuksessa olevilla pelloilla, metsissä ja teillä, jolloin toimien toteutettavuus on varmistettava myös muiden toimien vaikutuspiirissä olevien kiinteistönomistajien kannalta. Luonnonvarakeskus on kokeillut niin sanotussa säätösalojakokeessa osittaista vesipinnan nostoa pellolla käytännössä Ruukissa. Kokeilussa pellon viljasato on korvattu ruokohelpikuivikkeen tuotolla, ja silti käytännön toteutus osoittautui hankalaksi. Valiokunta viittaa edellä ruokaturvan ja elintarvikehuoltovarmuuden osalta toteamaansa ja korostaa tarvetta sellaisille kustannustehokkaille turvepeltojen ilmastotoimille, jotka mahdollistavat edelleen ruoantuotannon turvaamisen.

Maatalouden ilmastotoimien rahoituksen osalta tiedonannossa mainitaan EU:n yhteinen maatalouspolitiikka sekä tuodaan esille tarve luoda liiketoimintamahdollisuuksia kestäväälle elintarvikearvoketjulle ja hyödyntää yksityisiä varoja synergiassa julkisen rahoituksen kanssa. Komission esityksen mukaan tämä voitaisiin tehdä uusilla markkinapohjaisilla mekanismeilla kestäväen ruoantuotannon edistämiseksi. Tiedonannossa ei kuvata markkinapohjaisia mekanismeja tämän tarkemmin. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että maatalouden heikossa kannattavuustilanteessa maatalouden ilmastotoimien toteuttamiseen tarvitaan uusia rahoituslähteitä, ja vapaaehtoiset hiilimarkkinat ovat tähän mahdollinen ratkaisu. Samalla on tärkeää varmistaa, että maataloudessa käyttöön otettavat markkinapohjaiset mekanismit tukevat nimenomaan maataloustuotajien tulonmuodostusta.

Metsien kasvun turvaaminen

Valtioneuvoston kannan mukaan vuoden 2040 ilmastotavoitteen tulee kannustaa synergioihin ilmastoneutraaliuden, biologisen monimuotoisuuden ja muiden ympäristötavoitteiden välillä. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että lisäksi tulee huolehtia sääntelyn yleisestä selkeydestä ja johdonmukaisuudesta EU-politiikan eri lohkojen ja tavoitteiden välillä. Esimerkiksi energia- ja ilmastopolitiikan näkökulmasta muutoin kannatettava aurinko- ja tuulivoimarakentaminen saattaa osaltaan aiheuttaa metsäkatoa. Metsiin kohdistuu jo tällä hetkellä yli 70 erilaista EU:n politiikkainstrumenttia. Monet voimassa olevat ympäristötavoitteet voivat olla jopa haitallisia metsien nielujen ylläpitämisen ja kasvattamisen näkökulmasta niiden rajoittaessa metsänhoidon intensiteettiä ja esimerkiksi metsänjalostuksen keinovalikoimaa. Metsiin kohdistuva EU-sääntely ja lukuisat politiikkainstrumentit luovat epävarmuutta metsien kasvun ja hiilensidonnan investoinneille, sillä eri instrumenttien ennakoimattomat yhteisvaikutukset herättävät huolta investoinneilla saatavien tuottojen toteutumisesta. Valiokunta katsoo, että ilmastonmuutoksen torjumisessa tulee edistää kädenjälkimallia EU-lainsäädännössä jalanjälkimenetelmän rinnalla.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp

Biotalouden raaka-aineen sekä metsien pitkän aikavälin hiilensidonnan varmistamiseksi tulee panostaa aktiiviseen ja kestäväan metsänhoitoon. Ilmastohyötyjä voidaan kasvattaa panostamalla pitkäikäisiin ja korvaushyödyiltään parempiin tuotteisiin, vähentämällä turvemetsien maaperäpäästöjä metsänomistajille kannattavin keinoin sekä huolehtimalla riittävän suuren metsänielun toteutumisesta. Valiokunta toteaa, että metsien hiilensidonnan varmistamiseksi on välttämätöntä huolehtia kasvuturpeen riittävästä tuotannosta Suomessa, sillä kotimainen kasvuturve on selvästi paras kasvualusta terveiden taimien kasvattamisessa. Suomessa istutetaan noin 100 -150 miljoonaa puuntainta vuodessa. Bioperäisen hiilidioksidin varastoiminen pitkäikäisiin tuotteisiin on mahdollista jo olemassa olevilla ratkaisuilla lisäämällä puurakentamisen osuutta. Puurakentaminen mahdollistaa paitsi rakentamisen aikaiset päästövähennykset myös merkittävät puutuotteiden hiilivarastot. Valiokunta pitää tärkeänä, että puurakentamista lisätään ja edistetään muun muassa poistamalla puurakentamiselle sääntelyssä asetettuja esteitä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 2.5.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenna Simula ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd (osittain)
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Paula Werning sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Valtioneuvoston kanta EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteeseen sisältää ilmaston ja myös luonnon kannalta merkittäviä epäkohtia.

Valiokunnan asiantuntijalausuntojen mukaan Pariisin sopimuksen ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että EU on hiilineutraali jo ennen vuotta 2050. Euroopan ilmastopaneeli ESABBC on todennut, että vuoteen 2040 mennessä EU:n tasolla tarvitaan 90—95 % päästövähennyksiä. Suomen ilmastopaneeli toteaa asiantuntijalausunnossaan, ESABBC:tä mukaillen, että ilmastotavoite olisi mieluummin syytä asettaa lähemmäs 95 % kuin 90 %. On syytä huomioida, että yli 90 %:n päästövähennystavoite olisi myös Suomen etu. Suomalaiset yritykset ovat vihreän siirtymän etulinjassa, ja mahdollisimman kunnianhimoiset tavoitteet tukisivat niiden työtä.

Jotta EU:n 2040-tavoite olisi riittävän uskottava ja toteuttamiskelpoinen, tarvitaan myös uskottavia osatavoitteita. On erittäin tärkeää, että EU asettaa päästöille ja hiilinieluille omat erilliset tavoitteet. Lisäksi tarvitaan uskottavia osatavoitteita eri sektoreiden päästöjen laskemiseksi.

Valtioneuvoston kanta lähtee siitä, että maankäyttösektorille ei saa kohdistua kohtuutonta painetta. Maankäyttösektorin hiilinieluista huolehtiminen on kuitenkin keskeistä kaikille päästövähennyksille. Siksi Suomen kannan tulisi tukea hiilinielujen vahvistamista. Tätä taustaa vasten on hyvä, että komission ehdotuksessa tavoite hiilinieluille on -400 Mt CO₂-ekv. Tätä taustaa vasten valtioneuvoston ja myös valiokunnan enemmistön linja biotalouden merkittävästä roolista on ongelmallinen.

Biotalouden rooli ei voi olla ristiriidassa ilmastotavoitteiden kanssa. ESABCC on korostanut, että nykyinen politiikka lisää metsienkäyttöön kohdistuvien paineiden riskiä. Suomen osalta ilmastopaneelin tarkastelu osoittaa, että Suomessa hakkuita lisäämällä ei voida saavuttaa ilmastohyötyjä, vaikka saatavilla tuotteilla pyrittäisiinkin korvaamaan fossiilisten käyttöön perustuvia tuotteita.

Hiilinielujen ja biotalouden osalta Suomen kannassa olisi huomioitava paremmin luonnon monimuotoisuuden edistämisen vaikutukset metsien käsittelyyn ja sitä kautta hiilinieluihin. Monimuotoisuutta tukevien metsänkäsittelyn tapojen hyödyntäminen on välttämätön osa kokonaisuutta, jolla Suomi ja EU haluavat saavuttaa tavoitteensa pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä. Luonnon monimuotoisuuden hupenemisen pysäyttäminen edellyttää lisää suojelua sekä monimuotoisuutta tukevien kasvatusten menetelmien lisäämistä. Ilmastomuutos voi myös vaikuttaa osaltaan päästöjen kehitykseen, joten siksi nielun kehityksen vahvistamisen tukena tarvittaneen myös nielujen tukemista negatiivisten päästöjen avulla (BECCS).

Suomen nykyinen hiilinielu on hyvin matalalla tasolla, ja romahtamisen seurauksena Suomen hiilinielu on 20 mt liian pieni suhteessa edes Suomen omaan hiilineutraaliustavoitteeseen. Onkin todennäköistä, että Suomi joutuu ostamaan nieluyksiköitä muilta EU-mailta. Täten huoli siitä, että Suomen hiilinieluja laskettaisiin muiden EU-maiden hyväksi, on hyvin teoreettinen.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2024 vp
Eriävä mielipide

Maankäyttösektorin osalta Suomen tulisi myös määrätietoisesti edistää tehokkaimpia keinoja päästöjen vähentämiseksi ja nielujen vahvistamiseksi. Metsien ohella maaperäpäästöjen merkitys on suuri. Valitettavasti etenkin kaikkein tehokkaimmat toimet turvemaiden päästöjen vähentämiseksi ovat jääneet keinovalikoimasta toistaiseksi pois sekä Suomessa että laajemmin EU:n tasolla. Tehokkain tapa vahvistaa maaperän hiilinielua on laskea turvemaiden päästöjä.

Maatalouden osalta tarvittaisiin myös oma päästövähennystavoite. Suomen tulisi pyrkiä edistämään sitä, että turvemaiden päästövähennysten tekeminen huomioitaisiin EU:n tulevalle yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) neuvottelukierroksella. Turvemaiden tehokkaiden ilmastotoimien etenemisen esteenä on vahvasti se, ettei nykyinen CAP-järjestelmä tue aktiivisia päästövähennystoimia. Nykyinen CAP-kausi jatkuu vuoteen 2027, joten aktiivinen vaikuttaminen juuri nyt edesauttaisi sitä, että maaperän päästövähennyksiä tukevat toimet saataisiin mukaan tulevalle kaudelle ja sitä kautta tukemaan vuoden 2040 päästötavoitteita ja niiden saavuttamista.

Kaikkein tehokkaimmat päästövähennyskeinot tulisi laajasti saada käyttöön myös maataloudessa. Ylipäänsä ympäristötavoitteiden toteuttaminen yhteisen maatalouspolitiikan kautta vaatisi CAP-suunnitelmiin muutoksia. Ympäristötavoitteiden eteneminen on epäonnistunut osittain siksi, että tukia myönnetään ilman velvoitetta ruoan- tai rehuntuotantoon. Passiivinen peltojen omistaminen hankaloittaa peltojen päästövähennystoimia ja myös aktiivisesti ruokaa tuottavien tilojen asemaa. Siksi tukea tulisi tulevaisuudessa kohdentaa erityisesti aktiivisesti ruokaa tuottaville tiloille. Päästövähennysten lisäksi aktiivisiin tiloihin keskittyminen parantaisi myös tuottavuutta ja kannattavuutta ruokaa tuottavilla tiloilla.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ei yhdy valtioneuvoston kantaan vaan ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 2.5.2024

Tiina Elo vihr
Veronika Honkasalo vas